EMBARGO TOT ZATERDAG 21 FEBRUARI 1981 12.00

Toespraak 21 februari 1981 te Amersfoort.

Door mr H.J. Zeevalking, partijvoorzitter Democraten '66

De verkiezingsstrijd is begonnen zij het op een weinig verrassende wijze.

De V.V.D. heeft de draad van 4 jaar geleden weer opgepakt.. Er moet een kabinet komen met daarin alle 4 grote partijen, een nationaal kabinet want het land heeft een kabinet steunend op een brede basis nodig. Dat laatste zijn wij met de V.V.D. eens.

Maar de V.V.D. is met deze stelling- name volstrekt ongeloofwaardig. In 1977 ging men met dezelfde doelstelling de verkiezingen in. En wat was het resultaat? Een kabinet van Agt steunend op twee partijen, een wankele meerderheid van 2 zetels in de Tweede Kamer waaronder een tiental C.D.A.ers als gedogers en zich staande houdende dank zij de steun van D.S. '70, de Staatkundig gereformeerden, het gereformeerd politiek verbond en boer Koekoek.

Kortom een echte rariteitenfamilie.

Nu dus weer van die kant hetzelfde verhaal. Ik denk dat de Nederlandse kiezer een te goed geheugen heeft om er andermaal in te trappen.

Behalve deze beschikt de V.V.D. nog over een aantal andere oude gcocheltrucs uit het politieke motteballenarchief van deze zich liberaal noemende partij - Het zijn de trucs die het in het verleden goed deden wat het in diskrediet brengen van D'66 bij de kiezers betrof. D'66 de bijwagen van de P.v.d.A., Terlouw de mist maker in de Nederlandse politiek, D'66 de boerenpartij voor intellectuelen. Het is ongelooflijk hoe slecht wij zijn in de ogen van de V.V.D. behalve wanneer het gaat om D'66 als de redder in de komende 4 jaar van het huidige kabinet, dan gaan de oude trucs in de hoge hoed en tovert Wiegel er een stroopkwast uit. Ik kan de V.V.D. nog aan een goede slagzin helpen indachtig aan dat wasmiddel u weet wel dat middel dat zo wit wast: witter kan het niet. De V.V.D. schept doorzicht in de politiek, doorzichtiger kan het niet.

En verder niet D'66 heeft de afgelopen jaar een bijwagen rol vervult voor welke andere partij ook. De heer Wiegel moet ons niet met de V.V.D. verwarren - al geef ik toe dat dit voor een zich liberaal noemend man weleens moeilijk kan zijn - zijn partij heeft 4 jaar lang het genadebrood van het C.D.A. mogen eten, als slippedrager van van Agt mogen fungeren en zijn ver- kiezingsprogram van 4 jaar geleden met de liberale beginselen verkwanseld voor een aantal ministersposten in een kabinet waarin als puntje bij paaltje

kwam het juk klaar stond voor de V.V.D.-bewindslieden. De V.V.D. gedraagt zich ten opzichte van ons als de steler die hard weglopend van de plaats des misdrijfs luidkeels houdt de dief roept.
Er is in de V.V .D.-strategie voor de eerstkomende verkiezingen niets maar dan ook niets veranderd vergeleken met de. jaren die achter ons liggen. De V.V.D. kan het best die oude V.V.V. - Vereniging van Vreemdelingen Verkeer - affiche uit de Achterhoek gebruiken met als foto een wat scheefgezakte boerderij, een verwaarloosd monximent, met daarbij als opwekkend opschrift de woorden: Waar de tijd bleef stille staan.
En dan het C.D.A., ook daar is vergeleken met bijvoorbeeld de jaren zestig in de K.V.P. weinig veranderd. Ja toch iets. De duikbotenkapiteit de Jong, toen minister-president, is vervangen door een duikbotenleverancier.
Overigens waar zou het C.D.A. zich ook druk over maken, de partij zit als gebeiteld in ons politiek krachtenveld. Dat is overigens niet zozeer de — verdienste van het C.D.A. zelf als wel het gevolg van de houding van de V.V.D. en de P.v.d.A. jegens elkaar. Die partijen immers sluiten elkaar bij de kabinetsformatie straks uit met als gevolg een op rozen zittend C.D.A. dat naar welgevallen zelf de partners voor een volgend kabinet kan kiezen. Ik vind dat een zeer ongezonde toestand. Ik vind dat ook het C.D.A. behoort te beseffen dat het mogelijk is in Nederland een regering samen te stellen waarvan zij geen deel uitmaakt en die toch stoelt op een redelijk draagvlak in het parlement en in de samenleving. Dat leidt tot een gepaste bescheidenheid die juist een zich christelijk noemende partij alleen maar zou sieren.
Maar nogmaals door de houding van de P.v.d.A en V.V.D. jegens elkaar is dat alles een illusie, waarbij eerlijkheidshalve gesteld dient te worden dat de aversie van de P.v.d.A. jegens de V.V.D. kennelijk groter is dan omgekeerd. Immers de V.V.D. wil nog wel in een nationaal kabinet met de P.v.d.A. samenwerken maar dat is meer theorie dan praktijk. Want aan zo'n rampenkabinet heeft buiten de V.V.D. tot nu toe niemand behoefte al sluit ook onze strategieresolutie zo'n kabinet niet helemaal uit. De enige partij die de moed heeft te stellen ook zonder C.D.A. te willen reageren mocht dat nodig zijn is D'66 in de tweede optie van onze strategieresolutie. Zeker duidelijk onze tweede keus want met C.D.A. zal het draagvlak groter zijn dan met de V.V.D., maar ons standpunt is niet mis te verstaan. Men kan mij tegenwerpen dat ook de P.v.d.A. zonder het C.D.A. wenst te

regeren middels een zogenaamd links meerderheids- of minderheids kabinet. Maar die suppositie moeten wij afwijzen
omdat ten eerste die linkse meerderheid mocht zij al ontstaan straks een zeer wankele zal zijn, vervolgens die meerderheid er in de Eerste Kamer in ieder geval de eerste jaren nog niet zal zijn en tenslotte een dergelijk kabinet niet strookt met de geest van onze strategieresolutie die niet alleen een vooruitstrevend kabinet vraagt maar ook een kabinet dat op ruime steun in de volksvertegenwoordiging kan rekenen en aldaar niet afhankelijk is van berijders van een aantal stokpaardjes.
In onze ogen is een kabinet zonder het C.D.A. alleen mogelijk met steun van de P.v.d.A. en V.V.D. en zo'n kabinet zou echt wel iets kunnen bereiken in ons land. De kopschuwheid van de zijde van de P.v.d.A. begrijp ik niet immers de progressiviteit is gewaarborgd want de V.V.D. schikt wel in voor de meerderheid zoals in het kabinet van Agt duidelijk is gebleken.
En de V.V.D. wordt de kans geboden zich in zo'n kabinet weer te ontplooien als een echte liberale partij. Maar wil de V.V.D. zo'n combinatie wel. Ik nodig die partij uit zich daarover eens duidelijk uit te spreken en doet zij dat niet dan stel ik vast dat ook die partij het enige redelijke alternatief in onze landspolitiek blokkeert en dat men ons dan niet langer hoeft te verwijten dat wij een C.D.A./V.V.D./D'66 kabinet blokkeren. Kortom de mistigheid in de Nederlandse politiek wordt niet door D'66 veroorzaakt in tegendeel wij zijn duidelijk. Met onze keus hoeft men het niet eens te zijn dat is wat anders dan ons onduidelijkheid verwijten.
De politieke mistbanken in ons land worden door het C.D.A. geproduceerd door elke keuze voor de verkiezingen te ontlopen; de politieke rookgordijnen door de V.V.D. die anderen verwijt wat zijzelf veroorzaakt. Die C.D.A.-mist en die V.V.D.-rook samen vormen de smog waarin ons politiek klimaat dreigt te verstikken.
Zijn wij zelf dan als D'66 geheel zonder fouten als het om duidelijkheid
gaat?. Helaas niet en daarom acht ik het een plicht jegens de kiezer een bepaalde niet onbelangrijke passage uit ons verkiezingsprogram wat nader te belichten. Een ongebruikelijke zaak een partijvoorzitter die een kritisch geluid laat horen over het program van zijn eigen partij maar wij Democraten zijn nu eenmaal als ondogmatische partij overtuigd van het standpunt dat wij
niet pretenderen steeds en altijd de wijsheid in pacht te hebben. En verder
van zelfkritiek wordt men niet minder als die kritiek zijn basis maar vindt in de

persoonlijke vrijheid van de betrokkene en niet van andere zijde is afgeperst zoals elders in de wereld wel gebeurt.
Het gaat om de volgende passage in ons verkiezingsprogram;
"Deze principiële en permanente hervormingsgezindheid, waarbij elke zekerheid van vandaag morgen weer ter discussie kan staan als de omstandigheden zich wijzigen is het duidelijke kenmerk van D'66. Het politieke krachtenveld heeft veel van zijn wortels nog altijd in de 19e eeuw. D'66 is in verser geploegde aarde geworteld en ons spoor loopt niet van eergisteren naar vandaag, maar van vandaag naar overmorgen".
Uiteraard richt mijn bezwaar zich niet tegen de eerste zin van dit citaat. D'66 is inderdaad een partij met een principiële en permanente hervormingsgezindheid of kort gezegd een ondogmatische politieke partij. Maar is dat ondogmatische nu een uitvinding van ons? In genen dele. Wij hebben er alleen een eigenlijke vertaling aan gegeven. Voor de zoveelste maal wil ik verwijzen naar de vooroorlogse Vrijzinnig Democraten die ditzelfde beginsel huldigden. Wij zijn niet zo uniek als sommigen onzer menen te zijn ook wij hebben historische wortels en banden met het West-Europese cultuurpatroon. Zeker, we trekken creatief als we zijn duidelijk lijnen naar de toekomst maar onze ideën zijn nu en in de zestiger jaren niet uit de lucht komen vallen. Daarom onder meer zijn we geen boerenpartij voor intellectuelen.
De enige dimensie die de 20e eeuw aan de politiek heeft weten toe te voegen is het fascisme geweest. Van die en soortgelijke stromingen keren we ons met walging af. Welnu, laten we dan duidelijk zijn ook op dit punt opdat de kiezer ons als vierde stroming in de politiek duidelijk herkent en plaatsen kan.
Als men D'66 in een enkele zin zou willen vangen dan geef ik hem u hier.
D'66 is een linkse partij die de maatschappij tracht te moderniseren zonder naar het paardemiddel van de revolutie te grijpen.
Dat is inderdaad geen 19e eeuwse gedachte in zoverre heeft ons program nog gelijk ook. Maar die gedachte is wel van eergisteren immers 25 eeuwen geleden werd die politiek al nagestreefd, te weten door Solon's wetgeving in Athene. Solon streefde er in zijn wetgeving naar weg te nemen wat hij verkeerd achtte en hij schiep een wetboek waarin elk onderdeel van de samenleving een plaats kreeg toebedacht welke hem juist leek en die voldoende rekbaar moet zijn zich aan te passen aan toekomstige veranderingen zonder dat er behoefte aan gewelddadig optreden zou bestaan. Volgens Solon moet de bestuurder de dienaar van de wet zijn, niet de meester er over en het volk

behoort erop toe te zien dat hij zo'n gehoorzame dienaar was.
Ziet partijgenoten dat zijn 2 rode draden die ook door ons program lopen omdat het het ABC van de democratie is. Zo sterk wortelt ons politiek beginsel in onze bescha\ing ver over het begin van onze jaartelling heen.
De problemen zijn veranderd de beginselen bleven dezelfde. Uit de geschiedenis nu terug naar nog een aantal actuele problemen. Eerst iets over
de deining die hier en daar is ontstaan over het regeringsbesluit een nieuw partijgenoot te belasten met het leiderschap rond de brede maatschappelijke discussie over het vraagstuk van de kernenergie. Noch de politieke noch de organisatorische leiding in casu de fractie noch hoofdbestuur zijn in deze zaak gekend of benaderd. De enig verantwoordelijke instantie voor
deze gang van zaken is derhalve de regering geweest die zonder iemand onzer daarin te kennen de heer de Brauw voor deze funktie heeft aangezocht en de honorering aan deze post verbonden heeft geregeld. Indien men kritiek heeft op deze gang van zaken dan gelieve men die kritiek tot de verantwoordelijke instantie in casu de regering te richten en niet tot D'66 die aan een en ander part noch deel heeft gehad. Insinuaties als zou deze benoeming iets te maken hebben met het lidmaatschap van de heer de Brauw van D'66 of dat D'66 op de vervulling van deze funktie enige invloed zou hebben gehad wijs ik derhalve met kracht van de hand.
Hetgeen onverlet laat dat ik als partijvoorzitter ons lid met de leiding van deze ongetwijfeld moeilijke aangelegenheid belast alle succes toewens want belangrijker dan de man en zijn honorering is vooralsnog het slagen van zijn opdracht. Daarin nu heb ik alle vertrouwen.
Vervolgens kan ik er als voorzitter van uw partij niet om heen mijn verontrusting uit te spreken over de zeer geringe bereidheid die er' blijkbaar onder onze leden heerst belangrijke en verantwoordelijke posities in onze partij te bekleden met name als het gaat om de vervulling van vakatures in het hoofdbestuur.
Voor de zoveelste keer beleven wij het vandaag dat zich voor de vervulling van die vakatures slechts een of een paar kandidaten melden, waarbij nog komt dat niet zelden de nodige druk op sommigen moet worden uitgeoefend zich kandidaat te stellen opdat de vakature in ieder geval wordt opgevuld.
Ik vind dat weinig meer dan een beschamende zaak.
Ik neem dan ook maar eens deze gelegenheid te baat onze leden op te wekken in de

toekomst meer belangstelling te tonen voor funkties in het hoofdbestuur. Ik weet het is een weinig dankbare taak. Het kost veel tijd en helaas ook veel geld. Aan dat laatste euvel zal een einde dienen te komen, zij het dat niet alles ineens zal kunnen.

Vooral de taak van de d.b.-leden is zwaar, maar met de leden uit de regio's steken zij vaak hun nek uit, maken zich niet altijd vrienden in de partij omdat de taak die zij vervullen en die niet zelden bestaat uit het slechten. van meningsverschillen dat met zich brengt.

De status van het hoofdbestuurslidmaatschap dient te worden opgevijzeld en zij die bereid waren ooit in dat bestuur zitting te nemen en die daar veel tijd, geld, werkkracht en goede gehumeurdheid aan besteedden hebben na hun zittingsperiode recht op waardering van de zijde van de partij. Zij zijn degenen geweest met de leden van de kamerfrakties die de afgelopen jaren zware lasten hebben gedragen. Zij hebben veel offers gebracht.

Vandaag nemen we afscheid van Hein van Oorschot vice-voorzitter politiek. We zullen hem missen in H.B. en D.B.. Ik zal hem missen als partijvoorzitter.

Men kon hem om een boodschap sturen, naar forums, vergaderingen, besprekingen en zelfs naar Roemenië.

We zullen hem in de toekomst nog wel eens ergens terug zien in de partij.

Zowel de partij als hijzelf verdient dat ook. Vaak heeft hij het hoofdbestuur s standpunt op congressen verdedigt. Daarmee maakt men zich niet populair, maar wel verdienstelijk voor de partij. Hein dank voor het vele dat je hebt gedaan voor het belang van D'66.

Een van de moeilijkste problemen waarmee het hoofdbestuur het afgelopen jaar werd geconfronteerd zijn de spanningen geweest die gegroeid zijn tussen de beide leden van onze Europese fraktie. Met name stapelden die problemen zich op omdat het geen politieke meningsverschillen waren die beide fraktieleden uit elkaar dreef, maar verschillen in werkwijze, taakopvatting en karakter. Daarom was het met name voor mij als partijvoorzitter onmogelijk ondanks de vele contacten die ik met beide betrokkenen hetzij gezamenlijk hetzij persoonlijk had een standpunt pro de een en contra de ander in te nemen.

Ik heb er begrip voor dat beiden wat dit betreft in mij teleurgesteld waren maar in het belang van de partij kon ik naar eer en geweten niet voor de een of de ander kiezen zonder met die keuze de partij en de betrokkene ernstige schade te berokkenen.

Daarom is naar een weg gezocht die voor beide fraktieleden en de partij zo weinig

mogelijk beschadiging zou opleveren. Dat heeft
grote zelfbeheersing gevraagd van de beide betrokkenen. Zij hebben die in het belang van de partij weten op te brengen en daar ben ik hen beiden in hoge mate erkentelijk voor.
Verder ben ik Jan Terlouw, Guus Braakman, Frans Rogier en Hein van Oorschot dankbaar voor de wijze waarop zij mij bij de oplossing van deze problematiek die nu in zicht is met raad en daad terzijde hebben gestaan.
Tenslotten partijgenoten nu op naar de verkiezingen. Daarover zal straks ongetwijfeld de lijsttrekker en politiek leider van onze partij nog wel het nodige zeggen zodat ik daarover kort zal. zijn.
Om die verkiezingen te winnen hebben we nodig een goed program, een lijstaanvoerder die stemmen trekt, werkkracht en geld.
Voor dat goede program hebben onze werkgroepen van de S.W.B. en. de programma-commissies gezorgd.
De lijstaanvoerder die stemmen trekt, daarvoor zorgt straks dit congres. Werkkracht en geld hebben hoofdbestuur en campagnecommissie nog nodig en daarvoor moeten alle partijleden hier in deze zaal en daarbuiten in het hele land zorgen.

De steun van werkelijk niemand kan daarbij worden gemist, want vergeet één ding niet, deze Tweede Kamerverkiezingen beslissen niet alleen over de samenstelling van onze volksvertegenwoordiging, zij beslissen ook over de kabinetsformatie en de Staten- en Raadsverkiezingen voor het volgend jaar.
Met een in zichzelf verdeeld C.D.A. tegenover ons, met een meer en meer zich naar het isolement kerende en doctrinair wordende P.v.d.A. links van ons en met een meer en meer conservatief wordende V.V.D. rechts van ons zal een éénsgezind schouder aan schouder staand D'66 waar kunnen maken hetgeen verwacht wordt:
de zege op 26 mei.
H.J. Zéevalking.